

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Γαριφαλιά Αρβανίτου-Μεταλληνού

Διευθύντρια της Η' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Τα πρώτα αρχαιολογικά ευρήματα που αποκαλύφθηκαν στο νησί με τις πρώτες ανασκαφές των Γάλλων το 1812-1813 και κατόπιν επί Αγγλοκρατίας το 1822 στεγάστηκαν στο Γυμνάσιο της πόλης και στο κτίριο της Ιονίου Βουλής. Το 1907, κοντά στο ταφικό μνημείο του Μεκκράτη, κατασκευάστηκε με δαπάνες της Αρχαιολογικής Εταιρείας το πρώτο ανεξάρτητο μουσείο. Πρόκειται για ένα πέτρινο κτίριο που φέρει στην πρόσοψή του την επιγραφή «Μουσείον».

Το 1911, με την ανακάλυψη του γιγαντιαίου αετώματος της Γοργούς, προέκυψε η ανάγκη επέκτασης του Μουσείου. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ματαίωσε τα σχέδια αυτά και το 1930 τα αρχαία, που φυλάσσονταν έως τότε στα υπόγεια του κτιρίου των Παλαιών Ανακτόρων, εκτέθηκαν προσωρινά σε μία από τις μεγάλες αίθουσες των Ανακτόρων από τον Γ. Μηλιάδη.

Η δυσφορία της βασιλικής οικογένειας, που τότε φιλοξενούνταν στα Παλαιά Ανάκτορα, οδήγησε το 1936 στη μεταφορά των αρχαιοτήτων στο κτίριο της Ρολίνας, που είχε δωρηθεί από τον Δήμο στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το 1954, ο Β. Καλλιπολίτης μεταφέρει εκ νέου τα αρχαία και τα εκθέτει προσωρινά στα Πα-

λαιά Ανάκτορα, εκτός από το αέτωμα της Γοργούς, που παραμένει στις αποθήκες του κτιρίου της Ρολίνας.

Το σημερινό κτίριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Κέρκυρας κτίστηκε σε σχέδια του Δ. Κωνσταντινίδη κατά τα έτη 1962-1965 σε χώρο που είχε δωρίσει ο Δήμος Κερκυραίων, όταν έφορος Αρχαιοτήτων στο νησί ήταν ο Γ. Δοντάς, με στόχο να στεγάσει το τεράστιο διασώσεων αέτωμα της Γοργούς, που παρέμενε στις αποθήκες. Το Μουσείο άνοιξε σταδιακά τις πόρτες του στο κοινό ανάμεσα στα έτη 1967-1969.

Εκτοτε, οι μόνες αλλαγές που έγιναν είναι η προσθήκη το 1975 στη βόρεια αίθουσα του πώρινου αετώματος με παράσταση διονυσιακού συμπόσιου και η μετατροπή του αίθριου και του προθαλάμου της εισόδου σε εκθεσιακό χώρο κατά το 1994, με αφορμή τη Σύνοδο Κορυφής των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έγινε στην Κέρκυρα.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Κέρκυρας, συνολικής έκτασης 2055 τ.μ., κτισμένο στην ισόγεια πρόσοψή του από σιωνίτικη πέτρα, αποτελείται από ισόγεια και πρώτο όροφο και περιλαμβάνει έξι μεγάλες κύριες αίθουσες (εικ. 1, σχ. 1, 2). Διαθέτει επίσης χώρους αποθήκευσης του αρχαιολογικού υλικού, οι οποίοι σήμερα είναι ανεπαρκείς, ενώ παλαιό-

1. Νότια εξωτερική άποψη, είσοδος του Αρχαιολογικού Μουσείου Κέρκυρας.

τερα λειτουργούσε εδώ και εργαστήριο συντήρησης, το οποίο έχει μεταφερθεί σήμερα στο διπλανό διατηρητέο κτίριο της Ρολίνας, όπου στεγάζονται και τα γραφεία της Η' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

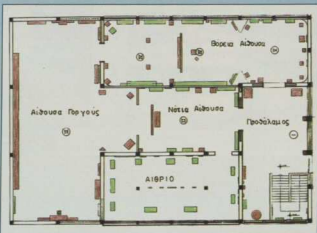
Το κτίριο του Μουσείου αποτελείται από το ισόγειο έκτασης 788 τ.μ. και τον πρώτο όροφο έκτασης 882 τ.μ. Στο ισόγειο βρίσκονται επίσης το εκδοτήριο εισιτηρίων και το πωλητήριο. Τα εκθέματα αντιπροσωπεύουν τη χρονική διαδρομή από τη Μέση Παλαιολιθική έως και τη Ρωμαϊκή εποχή. Αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα του πολιτισμού που αναπτύχθηκε στο νησί κατά τη μακρά του ιστορία του, αντανακλώντας τις εκάστοτε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και μαρτυρούν το ρόλο της Κέρκυρας στις διαδρομές της Μεσογείου, καθώς και το νησί, λόγω της γεωγραφικής του θέσης, αποτέλεσε σημείο αναφοράς στους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους που ένωναν την Αδριατική με το Αιγαίο.

Στον προθάλαμο του ισογείου εκτίθενται αντικείμενα Πρωτοκυκλαδικής περιόδου (μαρμάρια ειδώλια και κανδήλα) που προέρχονται από αρχαιοκαπηλία του έτους 1992. Εδώ επίσης φιλοξενούνται χάλκινα αγαλματίδια που βρέθηκαν τυχαία στο νησί και παραδόθηκαν από ιδιώτες. Ανάμεσά τους, μοναδικό είναι το χάλκινο αγαλματίδιο του Ηρακλή «Δεξιόμενου» των ελληνοισλαμικών χρόνων (εικ. 2), που βρέθηκε σε θαλάσσια περιοχή της Δυτικής Κέρκυρας και πιθανά αποτελούσε προϊόν εμπορίου με προορισμό τις αποικίες στη Δύση.

Στην κυρίως αίθουσα του ισογείου, φιλοξενούνται γλυπτά και ανάγλυφα της ύστερης αρχαιότητας καθώς και ο μεταλλικός οπλισμός νεαρού πολεμιστή από το Προδρόμι Θεσπρωτίας, ο οποίος θα μεταφερθεί στο Μουσείο Ηγουμενίτσας, μόλις αυτό ολοκληρωθεί.

Στον προθάλαμο του πρώτου ορόφου τα εκθέματα είναι κυρίως ταφικά. Εντυπωσιάζει ο πελώριος ταφικός πίθος του 8ου αιώνα π.Χ. που είχε χρησιμοποιηθεί για ενταφιασμό νεκρού. Τα κτερίσματα που συνοδεύουν τον νεκρό (όπλα, αρβάλλοι, οινοχόες, πυξίδες, κύλικες, κάνθαροι), είναι αντιπροσωπευτικά της κορινθιακής τεχνοτροπίας που κυριαρχούσε στο νησί αφού οι Κορίνθιοι, με αρχηγό τους τον Χερσικράτη, εγκαταστάθηκαν εδώ στα τέλη του 8ου αιώνα π.Χ. Τα αγγεία, ντόπιες απομιμήσεις των κορινθιακών ή κορινθιακά, μαρτυρούν τις εμπορικές δραστηριότητες των κατοίκων του αλλά και τις επαφές με άλλες πόλεις μετά την ανεξαρτησία από τους Κορίνθιους στο δεύτερο τέταρτο του 8ου αιώνα π.Χ.

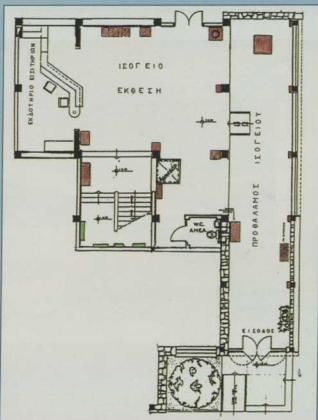
Το ενεπίγραφο δωρικό κιονόκρανο που ανήκε σε επιτύμβιο αρχαίο κίονα βρισκόταν πάνω από τον τύμβο του

Σχ. 1. Κάτοψη ορόφου.

2. Χάλκινο αγαλματίδιο Ηρακλή στον τύπο του Δεξιόμενου, Ελληνοισλαμικών χρόνων.

Σχ. 2. Κάτοψη ισογείου.

Εμβάρβωρος (α' μισό του του αιώνα π.Χ.). Επιτύμβια ήταν και η στήλη του Αριάνδα που βρέθηκε ρηϊκά στις όχθες του Αράχθου όπως μαρτυρεί το βουστροφρόν χαραγμένο επίγραμμα (αρχές του αιώνα π.Χ.).

Στη νότια αίθουσα συνεχίζεται η παρουσίαση ευρημάτων του αρχαίου νεκροταφείου που τοποθετείται στην περιοχή της Γαρίτσας. Πρόκειται για περίτεχνα διακοσμημένα κεραμικά προϊόντα κορινθιακής τεχνοτροπίας με μικρογραφικές παραστάσεις από το ζωικό βασίλειο αλλά και παραστάσεις μυθικών όντων, όπως Σφίγγες και Σειρήνες. Το πιο εντυπωσιακό όμως έκθεμα εδώ είναι το λιοντάρι του Μενεκράτους (εικ. 4), που χρονολογείται στα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ. και αποτελεί έργο κορινθίου τεχνίτη. Βρέθηκε κοντά στο ταφικό μνημείο του Μενεκράτη κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας στο νησί (1843) και σε αυτό οφείλει το όνομά του, καθώς εσφαλμένα θεωρήθηκε ότι ήταν τοποθετημένο στην κορυφή του κυκλικού κενотаφίου.

Στον ίδιο χώρο και σε χωριστή προθήκη, εκτίθενται αντικείμενα της προϊστορικής περιόδου. Πρόκειται για λίθινα εργαλεία της Παλαιολιθικής και Νεολιθικής εποχής, για χάλκινους πελέκεις της εποχής του Χαλκού αλλά και χειροποίητη κεραμική της 6ης χιλιετίας από το Σιδάρι στη Βόρεια Κέρκυρα και της 2ης χιλιετίας από τους Έριμονες και τον Αφιώνα, εγκαταστάσεις της Χαλκοκρατίας στις δυτικές ακτές του νησιού.

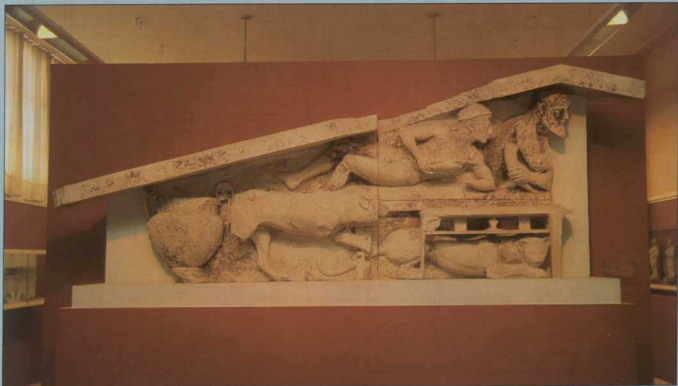
Στην αίθουσα του αίθριου εκτίθενται πήλινα και χάλκινα αγγεία από το αρχαίο νεκροταφείο της Γαρίτσας αλλά και από τη νεκρόπολη του Αλμυρού στα βόρεια του νησιού. Εντυπωσιάζουν τα εκθέματα από την περιοχή των εργασιών της αρχαίας πόλης όπου αποκαλύφθηκε κεραμικός κλίβανος. Πρόκειται για μήτρες ειδωλίων, ειδώλια και εργαλεία.

Τον κεντρικό χώρο της αίθουσας καταλαμβάνει πίνακας που απεικονίζει την κυκλοφορία των κερκυραϊκών νομισμάτων στον αρχαίο κόσμο αλλά και τους τόπους προέλευσης των ξένων νομισμάτων που εντοπίστηκαν κατά τις ανασκαφές στην αρχαία πόλη και μαρτυρούν την έκταση

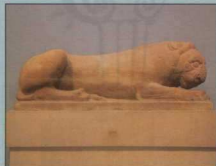
των εμπορικών δραστηριοτήτων της. Η Κέρκυρα άρχισε να κόβει δικά της νομίσματα στα τέλη του του αιώνα π.Χ. Πρόκειται για ασήμενους στατήρες, στην κύρια όψη των οποίων παριστάνεται αγαλέα που θηλάζει μοσχάρια και στην άλλη έγκοιλο με σχηματοποιημένη φυτική παράσταση. Στις προθήκες εκατέρωθεν του γεωγραφικού πίνακα, εκτίθεται μαζί με τα κερκυραϊκά και ξένα νομίσματα «θησαυρός» 158 αργυρών κερκυραϊκών στατήρων, που βρέθηκε κρυμμένος σε πήλινο αγγείο και χρονολογείται στα τέλη του του-αρχές του 5ου αιώνα π.Χ.

Στην αίθουσα της Γοργούς κυριαρχεί το γιγαντιών διαστάσεων αέτωμα της Γοργούς (μήκους 17,2 μ., ύψους 3,18 μ.) που ανήκε στη δυτική πρόσοψη του δωρικού ναού της Αρτέμιδας (585-580 π.Χ.) και αποτελεί το αρχαιότερο λίθινο αέτωμα που έχει σωθεί (εικ. 5). Η δαιμονική Γοργώ με λυγισμένο το γόνατο φαίνεται να τρέχει προς τα δεξιά με τον Πήγασο αριστερά και τον Χρυσόορα δεξιά της. Την παράσταση πλαισιώνουν δύο λεοντοπάνθηρες. Τα άκρα του αετώματος και σε μικρότερη κλίμακα καταλαμβάνουν σκηνές από την Τιτανομαχία. Εκτίθενται επίσης γλυπτά και αρχιτεκτονικά μέλη από το ναό της Αρτέμιδας, ο οποίος ανασκάφηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, τεμάχια της πηλίνης και μαρμάρινης σίμης του ναού, τμήματα υποτραχηλίων των δωρικών κιονόκρανων, καθώς και τα ανθεμιατά ακροκέραμα της πηλίνης στέγης του ναού. Λόγω της ελλείψεως χώρου αλλά και της ανάγκης να παρουσιαστούν στο κοινό νέα σημαντικά ευρήματα, τοποθετήθηκαν στον προθάλαμο της αίθουσας της Γοργούς δύο αρχαϊκά αγάλματα κόρης και κούρου, που προέρχονται από ανασκαφές στο Κανόνι και επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ανεξάρτητης καλλιτεχνικής σχολής στο νησί στα τέλη της αρχαϊκής περιόδου.

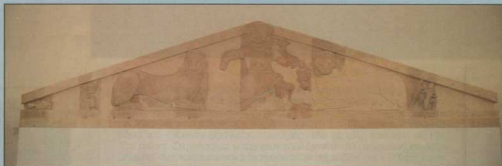
Στη βόρεια αίθουσα του μουσείου εκτίθενται αντικείμενα που προέρχονται από τις ανασκαφές στο πρώην βασιλικό κτήριο του Μον-Ρεπό, περιοχή όπου τοποθετούνται τα ιερά της αρχαίας πόλης. Πρόκειται για αρχιτεκτονικά μέλη (πήλινα ακροκέραμα με ανάγλυφα πρόσωπα, λεοντοκεφα-

3. Ήμισο αετώματος με παράσταση διονυσιακού συμποσίου, 500 π.Χ.

4. Λιοντάρι του Μενεκράτους, τέλη 7ου αιώνα π.Χ.

5. Λέπτιμα Γοργούς: νάος Αρτέμιδας, 585-580 π.Χ.

λές-κρουνοί), αλλά και ποικίλα αφιερώματα που ανήκαν στα ιερά της Ήρας και του Απόλλωνα Κερκυραίου. Εξαιρετικής τέχνης είναι το κεφάλι μικρού κούρου (535-530 π.Χ.) και το χάλκινο αγαλματίδιο «κωμαστού» που αποδίδεται σε λακωνικό εργαστήρι (570 π.Χ.). Από την ενότητα αυτή, τμήμα από τις αρχαιότητες που βρέθηκαν στις ανασκαφές των ιερών στο κτήμα του Μον-Ρεπό εκτίθεται πλέον στο νέο Μουσείο Παλαιόπολης που λειτουργεί στην πρώην βασιλική έπαυλη του Μον-Ρεπό.

Στον ίδιο χώρο δεσπόζει τμήμα πώρινου αετώματος (εικ. 3) που παριστάνει διονυσιακό συμπόσιο (500 π.Χ.), δύο αγαλματίδια Αφροδίτης των ρωμαϊκών χρόνων που αποκαλύφθηκαν στο χώρο της ρωμαϊκής έπαυλης που ανασκάφηκε στην περιοχή της αρχαίας αγοράς. Μια σειρά μεγάλων ειδωλίων Αρτέμιδας στον τύπο της «πίστνιας θηρών», της κουροτρόφου και της κυνηγού προέρχονται από ανασκαφή στο Κανόνι (εικ. 6), όπου τοποθετούνται οι κατοικίες, τα εργαστήρια της πόλης, αλλά και μικρότερα ιερά.

Το τελευταίο τμήμα της αίθουσας καταλαμβάνουν εκθέματα της ύστερης αρχαιότητας. Αξιόλογος είναι ο μαρ-

μάρινος κορμός, αντίγραφο του 2ου αιώνα π.Χ. του Παρναπίου Απόλλωνα, μαρμάρινα πορτρέτα του ιστορικού Θουκυδίδη (3ος αιώνας μ.Χ.), του κωμικού ποιητή Μενάνδρου (1ος αιώνας π.Χ.), του φιλοσόφου Πύρρωνα του Ηλείου (200 μ.Χ.), κεφάλι του θεού Διονυσίου (2ος αιώνας μ.Χ.), καθώς και διάφορα αναθηματικά ανάγλυφα.

Ασφαλώς και το Αρχαιολογικό Μουσείο, σχεδιασμένο τη δεκαετία του '60, δεν καλύπτει πλέον τις απαιτήσεις της εποχής μας. Όπως και άλλα μουσεία στην Ελλάδα, χρειάζεται ριζική ανακαίνιση και επανένθεση, προοπτική που εντάσσεται στις άμεσες προτεραιότητες της Η' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, καθόσον το νησί αποτελεί τουριστικό πόλο έλξης αλλά και επικοινωνιακό πυλώνα της Ελλάδας προς τη Δύση.

Η πληθώρα των ευρημάτων που προέρχονται από τις ανασκαφές των τελευταίων δεκαετιών, η λειτουργία του νέου Μουσείου Παλαιόπολης στην πρώην βασιλική έπαυλη του Μον-Ρεπό, οι επιταγές της σύγχρονης εποχής καθιστούν επιτακτικό το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας νέας έκθεσης των αρχαιολογικών θησαυρών του νησιού.

6. Πήλινα αγαλματίδια Αρτέμιδας.